

„Soča“ izhaja vsak petek in velja po pošti prejemana v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto 1.00
Pol leta 0.50
Četrt leta 0.30

Pri oznanilih in take tudi pri „poslanicih“ se plačuje za navadno tristoletno vrsto:

8 kr. č. se tiska 1 kraj:
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 8 kr. v tobakarnicah v gosposki ulici blizu „streh kron“ na starem trgu in v namski ulici ter v Trstu, via Caserma, 3.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soče“ v Gorici v Via Ascoli, 8, I., naročnina pa opravištvu „Soče“ Via della Croce št. 4. II.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri opravištvu.

Naše ljudske in srednje šole.

V številki 49. našega lista smo pokazali, da naše ljudske in srednje šole niso prav urejene in da zaradi tega ne dosegajo svojega namena.

Ljudski šoli je prvi in glavni namen ta, da daje otroku toliko potoka, kolikor ga potrebuje navaden, pošten državljan. S tem namenom je združen in dosežen drug, da ima deček, ki dovrši ljudsko šolo z dobrim uspehom, zadostno podlago, na kateri more začeti srednješolsko življenje. To je splošno načelo, ki velja pri vseh omikanih in izobraženih narodih. Ako se kje prigodi, da dovršijo dečki ljudsko šolo z dobrim uspehom, da si torej pridobijo vse tisto znanje, ki more pameten človek zahtevati od ljudske šole, in da pri vsem tem ne morejo stopiti v srednje šole, sme se po vsi pravici sklepati, da v tistem kraju nekaj manjka. Na Goriškem se to v resnici godi, ker iz nobenega tistih krajev, kjer imajo slovensko ljudsko šolo, ne morejo dečki s tem, kar so si pridobili v tej šoli, prestopiti v goriške srednje šole, dasi so ljudsko šolo z najboljšim uspehom dokončali. V Gorici torej nekaj manjka, in to kar manjka, je srednja šola, katera bi bila prebivalstvu primerna. Goriške srednje šole niso izrasle iz naroda in nimajo v narodu podlage, ampak so narodu navaljene, kakor se navali strijčeva suknja nečaku (bratevemu sinu) na hrbet. Ako oče ne more kupiti svojemu sinu suknje, dobro: bolje je, da ima sin strijčevo suknjo, kakor da bi nič ne imel; ako pa oče hrani sinovo suknjo v škrinji zaprto in mu obeša strijčevo na hrbet zato, ker ima svetle knofe, da se strijčeva slava glasi in širi po svetu, ni lepo, in sin se sme pritožiti, da ga oče rabi za take reči.

Tudi goriške srednje šole so strijčeva suknja, ki se nam ni umerila po našem životu, ampak po životu strijca Tevta ter se je nam djala okolo pleč. Da je to resnično, spoznamo iz tega, da zdravi naši dečki, ki niso še maziljeni z inozemskim oljem, je ne morejo obleči, da morajo pri vsi svoji zdravosti in odraslosti (to je: dasi so izvrstno dovršili ljudsko šolo) ostati brez nje. Ako ima pa kdo srečo, da si je svoje ude namazal z oljem nemškega jezika, mu suknja sama prileti na hrbet, dasi je morebiti kaj povečen ali bledega obraza (to je: dasi ni dobil v ljudski šoli mogočega in potrebnega duševnega razvitka). Naj nikdo ne misli, da s tem hočemo zabav-

ljati našim ljudskim učiteljem; njim je dolžnost storiti, kar se jim ukaže. Nimamo povoda, da bi dvomili o njih resnični ljubezni do otrok ali o njih jasnem spoznanju, da so jim roke zavezane. Ako ljudska šola slabo napreduje, kriva je sistema (načrt), ker so pahnili v ljudsko šolo neko stvar, ki bi v ljudski šoli ne smela imeti prostora, ako se hoče, da se v nji doseže tisti smoter, ki je zaznamovan v državni postavi o ljudskih šolah. Vsi slavni odgojitelji, ne le slovenski, ampak tudi nemški, ne le starokopitni, ampak tudi novosegneti, ne le crkveni, ampak tudi posvetni, celo taki, ki bi radi v politiki samo eni narodnosti hoteli vse podeliti in drugim odvzeti, so tega prepričanja, da ljudska šola sme biti le narodna, to je: na podlagi matrnega jezika, in ne drugačna, da vsaka druga ljudska šola le delo teži, med tem ko uspeh v veljkanski meri medli.

Če torej naše ljudske šole ne rodijo potrebnega sadu, niso tega krivi učitelji, ampak kriva je uredba, ki sili v ljudsko šolo nemški jezik. Najbolji odgojvalec ne more odstraniti naravnih zaprek pri poduku, dokler je siljen hoditi po taki poti, za katero niso stvarjene noge izročenihi mu otrok. To je tako jasno, kakor beli dan, in je očitno tudi tistim, ki sedanja uredbo ljudskih šol hvalijo, priporočajo, vzdržujejo. Te velikanske ovire v poduku jim niso zakrite, pa vendar jih nočejo odpraviti, ker menijo, da strijčeva suknja je nenamestljiva, da tako svetlih knofov ne bo imela nobena. Nam pa ni mar za svetle knofe nemških srednjih šol, ki imajo po drugi strani velike luknje, skoz katere se vidi polovica pleč, ampak mar nam je za to, da dobimo suknjo, ki se nam prilaga, ki drži toplo, ki je trdna, iz domačega sukna, kateremu smo vajeni, z drugo besedo, da dobimo srednje šole, ki so v korist in sicer nam, ne pa drugim v parado. Potem ne bo treba kaziti in dušiti ljudskih šol, kakor se žalibog zdaj godi.

S tem pa nočemo reči, da naj bi se na srednjih šolah ne učila nemščina. Na ljudskih šolah jo popolnoma obojujemo kot nepotrebno in škodljivo dušnu napredku otrok. Na srednjih šolah naj se uči in naj se dobro uči; ali srednje šole naj sprejemajo dečke take, kakor pridejo iz ljudske šole, brez znanja nemškega jezika. Če se zdi srednjim šolam mogoče in potrebno, da se njih učenci navadijo nemški jezik, naj jih učijo, kakor druge jezike, nikar naj pa ne zahtevajo, da bi morali prineesti ujeui kandidati

znanje nemškega jezika seboj, ker to je nemogoče.

Skušnja nas zadosti uči, koliko nemščine znajo dečki, ki se sprejemajo v naše srednje šole, in kako se podučujejo učenci na spodnjih razredih srednjih šol s pomočjo nemškega jezika. Z majhno izjemo prav dobro nadarjenih dečkov se drugi „būfflajo“ (učijo na pamet) z velikim trudom besede, ki se nahajajo v knjigi, ne da bi jih umeli, in jih pozabijo z veliko lahkoto že drugi dan. Prosto razvijanje duha so zatre in srednje šole pošiljajo med svet mladenčs trde, ko poleno, ki ne morejo zapisati pravilnega stavka ni v matnem ni v strijčevem jeziku. Ali zasluži tolike žrtve svetli knof tujih srednjih šol? Po našem prepričanju ne. Srednje šole se morajo torej preustrojiti, ako jih hočemo rešiti ni ž njimi vred ljudsko šolo, ki vedno bolj propada. Naj se hodi po naravni poti od naroda do ljudske šole in od te do srednjih šol, ne pa nasproti.

V Gorici bi morali imeti gimnazije in realke s slovenskim učnim jezikom. To je pogoj narodnega razvoja; od tega načela ne moremo odstopiti. To moramo vedno in vedno povdarjati in neprenehoma zahtevati, dokler vlada ne izpolni pravične in postavne naše želje. Do zdaj ni mogla vlada nobenega veljavnega razloga postaviti proti našim zahtevam. Naše tirjatve so tako čiste, kakor zlato; na njih se ne more dobiti madeža za en las. — Kar je vlada odgovarjala, je bilo to: da mi nimamo slovenskih učnih knjig in učiteljev ter ona da nima denara,

Od naše strani ji pa naravnost rečemo, da imamo toliko učiteljev, ki so slovensčine v besedi in v pismu zmožni, da bi se dale napolniti ž njimi vse srednje šole, kar jih je po slovenskih pokrajinah. Knjig nam tudi ne manjka za tiste šole, v katerih se podučuje slovenski; da bi pa Slovenci tiskali knjige samo za to, da vladi pokažejo, da jih imajo, ne da bi se rabile v šoli, se menda vendar ne more zahtevati. Naj ustanovi vlada slovenske srednje šole, pa bo videala, ali ne pridejo v par letih vse potrebne knjige na svetlo. Sicer pa imamo že zdaj šolskih knjig veliko več, kakor jih v šolah potrebujemo.

Gledé denarnega prašanja moramo jako obžalovati, da vlada ne more dobiti sredstev za slovenske šole, med tem ko za druge naprave si jih zna zmerom o pravem času pridobiti. Na vse zadnje je pa tudi ta izgovor le polovičarsk, ker, ako vlada nekaterih slovenskih srednjih šol ni dovolila zaradi stroš-

LISTEK.

Dvajsetletni obstanek goriške Čitalnice.

Prihodnji občni zbor je bil 9. novembra 1877, pri katerem se je stavil predlog, da bi se na korist dijakov graške univerze napravila veselica z vstopnino. Proti volitvam, ktere so se takrat vršile, protestovalo je 22 gospodov in zato se je sklical 20. novembra zopet občni zbor, ktereга se je udeležilo 78 gospodov. Dr. Jos. Tonkli bil je s 73. glasovi izvoljen za predsednika, Jeglič za denarničarja in Povše ostal je še za naprej društven tajnik. V tem društvenem letu bilo je v Čitalnici jako burno življenje, ker vgnjezdil se je bil tu med Staro—in Mladoslavenci nepotrební prepír, ki je razsajal tudi po drugih krajih slovenske zemlje in Slovincem sploh mnogo škodoval. V tem letu kupila si je Čitalnica biljard in 7 ujenih prostorih odločila se je jedna soba zato, da so se društveniki v njej kratkocásili z različnimi igrami. Finančne razmere društva bile so vgodne, k čemur je posebno pripomoglo, da je med letom nekaj udov še pristopilo tako, da je Čitalnica štela 124 udov konec leta 1873.

Občnega zbora dne 1. decembra 1873 udeležilo se je kakih 80 udov. Stali ste si tukaj dve stranki nasproti, Staro—in Mladoslavenci. Dr. Josip Tonkli, kandidat pive stranke bil je voljen z 38. glasovi, kandidat Mladoslavencev pa, prof. Erjavec, dobil je 32 glasov; Jeglič, voljen za blagajnika većinomą od Sta-

roslovincev, dobil je 49 glasov, Šantel, njegov protikandidat pa 21 glasov. Tudi drugi izvoljeni odborniki pripadali so većinomą k staroslovenski stranki. 34 pristašev propadle stranke zbralo se je tedaj zvečer 4. decembra v gostilnici pri Fajfarji, da bi se dogovorili o tem, kaj da jim je storiti gledé nepopoljne volitve. Tercjali so, da se skliče zopet občni zbor in da se volijo v čitalnični odbor štirje od njih stranke predlagani gospodje in jeden namestnik. Ravno izvoljeni čitalnični odbor je tudi propadli stranki na ljubo v to privolil. Josip Tonkli se je predsedništvu prostovoljno odpovedal in pri občnem zboru dne 30. decembra 1873 bil je namesto njega izvoljen za predsednika Jeglič, v odbor pa štirje odborniki in jeden namestnik od staroslovenske in ravno toliko gospodov od mladoslavenske stranke. Tako sestavljeni odbor je potem jako uspešno deloval v prid slovenske Čitalnice. Bilo je precej zabav, 6 plesov, 2 besedi, več plesnih vaj in v postnem času različna predavanja, ktera so imeli nekateri gospodje. 23. marca 1874 bila je beseda na korist novomestnega Narodnega doma in poslalo se je tje kaj 75 goldinarjev. Po prostovoljnih darilih nabralo se je 163 gl. 16 kr. za nakup glasovira. Na čitalnični mizi je ležalo 40 različnih časopisov.

Za naslednje društveno leto bil je pri občnem zboru 23. decembra 1874 za predsednika Jeglič jednoglasno izvoljen, denarničar Dolencec in drugi odborniki pa z veliko većino. Odborniki so za tajnika izmed svoje srede izbrali Ant. Ferfiljo. V tem društvenem letu vladala je zopet sloga med čitalničarji in

tudi med odborniki, zato pa je tudi Čitalnica vsestransko napredovala in število njenih udov je naraslo na 156. Dala je svojim udom dve besedi, ki sta bili dobro izvršeni in 6 plesov, katerih so se udje udeležili v obilnem številu. Osnovala se je tudi beseda z vstopnino in njen dohodek, 108 gl. in 50 kr., odposlal se je trepeči, na avstrijska tla pribegli raji. Odbor je kupil to leto Čitalnici glasovir za 335 gl., kateri znesek se je bil deloma, kakor je bilo rečeno, nabral že prejšnje leto. Tudi se je omislila takrat nova stenska ura in mnogo družega pohištva. V društvenem poslopi je odbor vzel tudi prlične sobe in vrt v najem, da bi se tam ustanovila domača krčma.

Pri občnem zboru dne 23. decembra 1875 bil je zopet Jeglič izvoljen predsednikom in Dolencec blagajnikom. Tajništvo je prevzel Fr. Vidic. Časopisov imela je Čitalnica 41. Osnovalo se je več besed in plesov v društveni dvorani, pa tudi več večernih polletenskih veselic s tombolo, godbo in petjem na vrtu. Obilna udeležba pri teh veselicah je pokazala, da so bili čitalnični udje in povabljeni gostje ž njimi zadovoljni. K Janežičevi slavaosti, ki se je praznovala v njegovem rojstnem kraju na Koroškem, poslalo se je v imenu goriške Čitalnice blagajnik Dolencec. Čitalnični odbor dogovarjal se je tudi z dramatičnim društvom v Ljubljani in z vodstvom goriškega gledišča, da bi se v njem dale nekatere predstave v slovenskem jeziku. Vendar pogajanje bilo je brez uspeha, ker vodstvo goriškega gledišča ni dovolilo tega, akoravno je bil dohodek jedne predstave namenjen goriškim revežem.

Dne 20. decembra 1876 bil je občni zbor, pri

kov, ki bi se bili pokazali, zakaj ni pa vsaj tam odprla slovenskih šol, kjer bi ne bila imela novih stroškov? Koliko let je nže od tega, odkar smo jo Goričani prosili, naj spremeni tukajšnje nemško spodnjo gimnazijo v slovenski spodnji realni gimnazij in tukajšnje nemško spodnjo realno v italijansko spodnjo realno gimnazijo? Kake stroške bi imela država vsled tega? tiste, ki jih ima dandanes. Zakaj se torej naša želja in naša prošnja ni izpolnila? Ali se vlada boji, da spodnji realni gimnazij ne bi toliko koristil ko spodnja gimnazija? Slovenski spodnji realni gimnazij bi za Slovence gotovo toliko koristil desetkrat toliko uspeha imel ko nemški spodnji gimnazij na slovenskih tleh.

Spet povzdiguje torej svoj glas in zarotujemo vlado pri vsem, kar ji je sveto in drago, naj nas ne prepušča pogini, ampak naj stogno svojo roko in naj nas reši po narodnih srednjih šolah narodnega pogina. Ne bo ji žal za to, kar stori za nas, temveč za avstrijsko cesarstvo si pridobi neminljivo zasluge, ker zasadi na nevarnem mestu trden bran proti zunanji nasprotni sili, ki sili čez mejo in žuga premakniti starodavne naše meje. Ne bo ji treba zagovarjati se zaradi dovoljenih slovenskih srednjih šol, ali zagovarjati se bo morala, ako jih ne dovoli. Blagor Slovenec in blagor Avstrije sta nerazdeljiva; ako hoče vlada za to skrbeti, naj onih ne pozabi. Dati Slovincem potrebno pomoč, da pridejo do više omike in do izvršitve naravnih pravic, je avstrijske vlade — sveta dolžnost.

Križki ribčji pa tržaški magistrat.

V zadevi križkih ribčev, katerim smejo Čiožoti (Chioggia) rekel bi spred nosa jemati ribe, ne da bi se temu tržaški magistrat zadosi ustavljal, stavl je državni poslanec Ivan Nabergoj s tovarši v državnem zboru na ministra sledečo interpelacijo.

„Dne 16. novembra t. l. vršila se je pri c. kr. deželni sodnji v Trstu kazenska obravnava proti devetero okoličanom, kateri so bili obtoženi, da so z lučanjem kamenja ranili nekega Čiožota, ki je s svojim čolnicem ribaril blizu morske obali, koder je tujim ribčjem prepovedano ribariti, ki se je bil torej pregrešil zoper pomorske pravne določbe. Vsi zatoženi so bili spoznani krivi težke telesne poškodbe po §§. 152. in 157. k. z. ter so bili obsojeni.

Okoličani iz Sv. Križa, večidel ribčji, naveličali so se bili uže, da se jim neprestano kratije njih ribarske pravice od strani Čiožotov, posebno ker so jim le-ti s svojimi ribškimi pripravami ne le razrivali morsko dno in s tem uničevali dristišča, ampak so jim tudi pokončavali nastavljene mreže in druge ribške priprave. Ker so okoličani sprevideli, da vse objave pri c. kr. žandarmeriji nič ne pomagajo, ter da se celo ne obravnujejo; ko so videli, da tržaški magistrat celo takih tujih ribčev ne kaznuje po zasluženi z zaseženjem bark in mrež, katere je c. k. pristanišni urad zasačil in ovdal, ampak da jim naklada le majhne globe od 1 do 2 gl., kar je komaj deseti del prouzročene škode, — pritožili so se pri krajnem predstojniku (capovilla) in so zahtevali nujnih naredeb, da se zaprečijo večne nepostavnosti Čiožotov. Na to je omenjeni krajni predstojnik (capovilla) pooblastil tožnike, da smejo Čiožotom pobrati barke, ako jih zasačijo pri nepostavnem lovu, ribčje naj pa kar naravnost k njemu pripeljejo.

Se tisti dan zapazili so omenjeni tožitelji nekaj tujih ribških bark, katere so, preziraje postavne določbe, ribarile v okrožji prepovedanem tujim ribčjem.

Vsled naročila capoville stopi devet ribčev iz Sv. Križa v maio barko z vesli ter veslajo k najbližji tujej barki, da jo odvzemo in ljudi privedejo h krajnemu predstojniku.

Nek Čiožot spozna nakano domačih ribčev, skoči urno v barko ter se vrne s sekuro. Ko jo zavihti nad nekim okoličanom, se mu ta spretno izmakne ter mu jo celo po sreči izvije iz rok.

Na to prično Čiožoti svoje rojake, ki so v bližini ribarili, na pomoč klicati. Brzo so videli okoličani, kako je drugi trabakelj Čiožotov z razpetimi jadrinami v ta kraj, da bi vnel nov boj v osvobodjenje svojih rojakov. Okoličani so videli, da so v manjšini ter da jim preti nevarnost; zato so se hitro umaknili; na vso moč morali so veslati k obali, da so ubežali Čiožotom.

Sedaj pa trdijo Čiožoti, da so ubežni okoličani, in sicer le štiri ali pet izmed njih, z brega metali kamenje na nje in da so z enim kamenom težko ranili jednega njihovih rojakov, dasi je bolj verjetno, da je Čiožot, ko je v dvenji vihtil sekuro, sam prizadejal si rano, kar so tudi pri obravnavi izvedenci za mogoče spoznali.

Dasiravno sodnijska obravnava ni mogla dokazati, da bi bili okoličani v resnici metali kamenje in koga ranili; dasiravno bi bili, če bi se to tudi popolnem dokazalo, vsled zatožbe le štiri ali pet okoličanov obsojenih je bilo vendar obsojenih vseh devet okoličanov in sodnija se nikakor ni ozirala na to, da so hoteli Čiožoti potopiti barko okoličansko ter da so celo poskušali umor s sekuro.

Štiri izvestja c. kr. žandarmerije Proseške, ki so se pri končni obravnavi prečitala, potrdila so, da Čiožoti dražijo okoličane in da protipostavno ravnaajo, ob enem pa tudi, da tržaški magistrat se za take nepostavnosti popolnoma nič ne briga.

Nij čudo torej, da so Čiožoti, ki okoličane vedno dražijo, na vsa prijazna opominjevanja prvih vedno odgovarjali: „Tasè sciavi, andè lavorar la terra, noi siamo padroni del mar!!“ (Molčite Slovinci, pojte obdelavat zemljo; mi smo gospodarji na morji.)

Pri rečeni kazenski obravnavi prečitalo se je tudi poročilo županstva grajskega (Grado), katero opisuje Čiožote kot drzovite in nevarne ljudi, ki tudi grajskim ribčjem prouzročajo mnogo škode, tako da je trebalo največje strogosti in najodločnejših naredeb imenovane občine, da so se zamogli Čiožoti vzdržati v postavej daljavi jedne milje od avstrijskega brega. Ne bodem omenjal bistvenosti cele kazenske bravnave; vsaj se je v tej zadevi itak uročila pritožba ničevosti in nadsodnje bodo o tem ukrepale.

Poudarjati pa hočem pri tej priliki samo še eno stvar, ki je mene kakor tudi vsakega na svojo domovino ponesnega Avstrija nemilo dirnula, da se je namreč pri končni obravnavi v prostoru, ki je oddehlen za sodnike, državnega pravdnika in zatoženčevega zagovornika, zapazil tudi italijanski podkonzul, kateri si je mej vso obravnavo marljivo delal zaznamke. Vprašam: je-li primerno in dopuščeno, da se avstrijsko pravosodje nadzoruje po zastopnikih tujih vlastij?

Ta slučaj in njemu sledeča obsodba naših okoličanov je v toliki meri povečala brezobzirnost in oblastnost Čiožotov, da sedaj se je prav brez vsacega ozira in bojzani ribarijo tik avstrijske obali, ne da bi jih kdo količkaj motil.

Okoličani, na ta način ustrašeni in boječji se še daljnih obsodeb, se pač varujejo zabranjevati tako vso pravico gazeče početje Čiožotov in morajo žalibog gledati, kako se uboga ribška vas Sv. Križa zavoljo

pomanjkanja zasluzka bliža največji bedi, med tem ko jim tujci, po svojem konzulatu branjeni, po tržaškem magistratu nič nadlegovani, to malo kruha izpred očíj odnašajo, ki bi ga morali sami uživati. Okoličani se vidijo osamele in ne najdejo varstva pri domačih oblastujah.

Oziraje se na rečene dogodke, usoja se podpisani prašati Nj. vzvišenost gospoda voditelja ministerstva za pravosodje:

Ali misli Nj. vzvišenost, da se strinja s častjo avstrijskega sodstva, da tuj konzul po omenjenem načinu nadzoruje tekoče pravde, in hoče-li Nj. vzvišenost upotrebiti sredstva, da se v bodoče taki slučajji ne povrnejo več?

Ob enem pa stavi na Nj. vzvišenost gospoda ministra notranjih zadev sledečo interpelacijo:

Kaj misli Nj. vzvišenost storiti, da se Čiožotom v prihodnje zabrani prelamljati mednarodne zakone ter ribariti ob avstrijskih morskih bregovih na tak način, ki je jako nevaren ribštvu?

Se-li ne zdi Nj. vzvišenosti, da bi bilo v korist stvari sami ako se tržaškemu magistratu odvzame pravosodje v ribarskih zadevah in se odkaže c. kr. pristanskemu uradu ali pa c. kr. uradnemu vodstvu? Na Dunaji, dne 15. decembra 1882.“

Radovedni smo, kaj odgovorijo ministri na to za primorske kraje važno interpelacijo. G. Nabergoju pa čestitamo, da se je tako krepko potegnil za svoje volilce.

Dopisi.

V Gorici, 22. decembra.—Goriška čitalnica je bila priredila preteklo soboto večerno veselico v lepi dvorani, katero rabi vzajemno z društvom „Concordia“. Udeležitev društvenikov je bila nenavadno velika in nadejati se je še lepih veselice, ako se bo občinstvo za narodno čitalnico tako zanimalo, kakor imenovanu večer. Spred je bil primerno sestavljen in se je točno in natanko izvršil. Vojaška godba je igrala pet kosov, katere je vzela samo iz slovenskih napevov, in jih je izvršila v splošno zadovoljnost. Ko so se razlegale po dvorani znane slovenske kompozicije, kakor „Naprej“, zdelo se je poslušalcu, da ga nek poseben ogenj navdaja, in nehoté ali nevedé je marsikdo spremljal z besedo ali v srcu sladke glasove, katere je slišal že Bog vé kolikokrat, kateri ga pa vedno enako navdušujejo, ko mu bijejo na uho.

Čitalniški diletantje so svojo nalogo izvrstno dovršili. Igrali so dve igri: Krojač Pips in Kje je meja? Gospa P. je žela splošno občudovanje, katero si je zaslužila z izvrstno igro, z mило se glasečim in pravilnim jezikom in z dovršenim učenjem svoje naloge. Gospodična J. si je pridobila z lepim in lahkim igranjem v obleki kmečkega dekleta občno priznanje. Naj bi gospodična večkrat nastopila na odru, imeli bi v nji lepo igralno moč. Komični del je pripadal znanemu diletantu goriških diletantov g. E. Kl., ki je svojo nalogo izvršil z znano svojo spretnostjo. Tudi ostali gospodje so dobro igrali. „Povodnjega moža“ je deklamiral prof. K., Goričanom že od prejšnjih let dobro znan. Potem je sledila tombola in nazadnje domača zabava, ki se je precej dolgo zavlekla.

V ponedeljek zvečer je imela čitalnica redni občni zbor. Na predsednikov pozdrav je poročal tajnik o preteklem društvenem letu. Pohvalno je omenjal, da se je odboru posrečilo, da je pridobil veliko in

Dalje v prilogi.

kterem je bil za predsednika Jeglič izvoljen, za denarničarja pa Rabič. Za tajnika so odborniki izmed svoje srede izbrali Fr. Vidica. Čitalnica je imela v tem društvenem letu nekaj plesov pred pustom in par veselice med letom. Tudi se je mislilo na korist ročinski pogorelcem napraviti posebno besedo, kar pa se ni zgodilo, vendar se je med čitalničarji nabralo v to svrhu 170 gl., 80 kr. in poleg tega še nekaj obleke.

Naslednji občni zbor je bil 22. decembra 1877, pri katerem je bil za predsednika zopet Jeglič izvoljen. Ker pa ta ni te časti sprejel in ker so tudi drugi izvoljeni odborniki odstopili, sklical se je sedem dni pozneje zopet občni zbor, pri katerem je bil prof. Lazar izvoljen za predsednika, Rabič za denarničarja in izmed odbornikov je Vidic zopet prevzel tajništvo. Novi odbor imel je precej sej, pri katerih se je dostikrat obravnavalo vprašanje glede novega stanovanja, ker s starim marsikteri ud ni bil zadovoljen, kajti bilo je od sredine mesta preveč oddaljeno. Čitalnica je imela v tem društvenem letu pred pustom osem plesnih veselice in jeden sijajen ples. Manj srečna je bila s svojimi besedami. Omeniti se mora, da se je napravila 9. novembra veselica na korist v vojski ranjenih vojakov in v prid vojaških vdov in sirot, ktera se je prav sijajno izvršila in pri kateri se je nabralo za raznjence in za uboge sirote 105 gl., ktera svota se je potem dotičnemu dobrodušnemu odboru poslala v radelitev. Dne 19. novembra tudi goriška čitalnica ni zaostala za drugimi in izbrala je posebno deputacijo, ki je šla njenemu častnemu udu, dr. Janezu Blaiweisu, o

priliki njegovega sedemdesetletnega rojstnega dne v Ljubljano čestitat.

Dne 14. decembra 1878 bil je občni zbor, pri katerem je bil Lazar za predsednika izvoljen, Pirjevec za denarničarja, tajništvo pa je prevzel Vodopivec. Konec decembra bila je seja, v kateri se je predlagalo, pogoditi se še na dalje s hišnim gospodarjem glede stanovanja, kar se je tudi z večino glasov sklenilo. Čitalnica je priredila v tem letu veselico na korist pogorelcov v Koritnici na Boškem je in poslala 100 gl. onesrečencem.

Pri občnem zboru 12. decembra 1879 bil je Tonkli voljen za predsednika, Pirjevec za denarničarja in za tajnika je bil izbran Furlani. Napravilo se je med letom nekoliko veselice in zabav. Dne 22. aprila 1880 sklical se je zopet občni zbor, v katerem se je posvetovalo o premembi društvenih pravil. Dne 3. junija bil je v dvorani Concordie koncert, pri katerem je sodeloval g. Grbič s svojo soprogo. Ta dva, kakor tudi čitalnični pevci pod vodstvom g. Hribarja so jako dobro izvršili svojo nalogo.

Za naslednje leto bil je 23. oktobra 1880 izvoljen za predsednika Jeglič, za denarničarja Klemenčič in izmed drugih odbornikov je bil Ant. Ferfilja izvoljen za tajnika, po njegovi odpovedi pa je prevzel tajništvo Pirjevec. Čitalnica je imela v tem društvenem letu štiri plesne pred pustom in pozneje jedno besedo na korist Hrvatov v Zagrebu, ki so bili vsled potresa poškodovani. Nabralo se je pri tej veselici in po prostovoljnih doneskih vsega skupaj 485 gl., kte-i

znesek se je onesrečencem v Zagreb poslal. Namero-vane so bile tudi druge besede, pa morale so pri vsem tem, da ima goriška čitalnica med svojimi udi več pevovodjev in pevcev, izpasti, ker se pevovodje in pevci niso lotili resnega dela. V tem letu osnovala se je čitalnična Podružnica, h kateri je prec v prvem letu mnogo vdov pristopilo, tako da je v kratkem štela 123 udov, čitalnica pa je imela 135 udov, tedaj skupaj 258 udov. Pri različnih sejah, ktere so imeli odborniki, pogovarjalo se je, kje bi se našlo bolje in primernejše stanovanje. Pogajalo se je z Marzinjem in Bolkom. Sklical se je tudi 26. julja 1881 izvanredni občni zbor, pri katerem se je pogovarjalo o novem stanovanju. Na zadnje sta sklenila predsednik Jeglič in denarničar Klemenčič pogodbo glede novega stanovanja z gospo pl. Stabile, kateri se je obljubilo plačevati za prostore na leto 600 gl. — Čitalnica se je s 1. novembrom 1881 preselila v novo stanovanje z lepim izgledom na Travnik. Vendar v tem stanovanju še ni imela primerne dvorane na razpolaganje. Novi odbor pa, voljen pri občnem zboru 21. decembra 1881, pri katerem so bili za predsednika, tajnika in blagajnika prejšnji gospodje postavljeni, namreč Jeglič, Pirjevec in pred dvema mesecema umrli Klemenčič, preskrbel je čitalnici tudi lepo dvorano. Z društvom „Concordia“ sklenila se je pogodba na tri leta, vsled ktere obe društvi lahko dvorano rabite, kadar jo potrebujete. Za prve tri mesece v letu pa se je določilo, da je dvorana zaporedoma en dan čitalnična, en dan društva Concordie. V letošnjem letu priredila je Či-

vrste in suroveži, so napadli stražnike. Še le ko je prišla pomoč od policije, posrečilo se je, neporedneže ukrotiti. Med tem so bili zažgali ti nevredeži postelje ter so s silo branili, da bi se ogenj ne pogasil. 35 upornikov so odpeljali v zapor.

Grof Coronini je vendar sestavil nov klub pod imenom „liberalni osrednji klub“ ter se je predstavil kot kluba (ali skupine) predsednik dr. Smolki in drugim obstoječim klubom. O programu te skupine smo že govorili, a kasneje so časniki prvi program kot neistinit preklicali in druge objavili. Kateri je pravi, ni znano. Sicer pa bomo videli, kaj bode iz te moke. Pri §. 24. obrtniške postave so glasovali vsi člani te skupine proti vladnemu načrtu.

Javni shodi ljudij iz delavskih, obrtniških in sploh meščanskih krogov, so bili na Dunaji tudi prej v navadi, pa ne tako pogosto ko zdaj in ne s tako namero ko dandanašnji. Delavci in obrtniki se zbirajo pogosto v obilnem številu in udrihajo v govorih in resolucijah po zjedineni levici državnega zbora, da je strah. Levici očitajo prav naravnost, da je skrbela le za se in ne za njene volilce. Levičarji so vsled tega potrti in stojijo na trnji, ker radi bi vladi nagajali in radi bi se volilcem ne zamerili, pa vidijo, da to ne gre vkup.

Srbska skupščina se je slovesno odprla s prestolnim govorom. Kralj se je zahvalil najprej ljudstvu za njega udanost ter je rekel, da je dvojno zahvalo dolžan Bogu, kateri je povodom njegove rešitve iz smrtne nevarnosti ob enem dal ljudstvu priliko, izkazati svojo udanost. S temi dokazi udanosti se je utrdilo trdno zaupanje v srečno bodočnost srbskega kraljestva. Razmere kraljestva z vsemi velevladmi da so zelo povoljne; posebno je poudarjal kralj slovesni sprejem od strani bulgarskega kneza in naroda, kateri ga je močno razveselil. Nadalje, da so tudi gospodarske razmere mlade kraljevine ugodne, in da vlada predloži skupščini načrte postav o carinskem tarifu, o narodni banki in o borzi. — Na to je volila skupščina predsednika Kujundžič-a in podpredsednika Glisič-a.

Časniki znajo sedaj mnogo poročati o pretečej vojski med Rusijo, Nemčijo, Avstrijo in Francijo. Sedaj o Božičnem času se nam ne zdi verjetno, da bi vojska nastala. Vsakako so pa ta in enaka znamenja iskre, katere nevarnost strašnega požara naznanjajo.

Pl. Giers, ruski minister zunanjih zadev, kateri je še vedno v Italiji, pride po novejših poročilih 15. januarja na Dunaj.

Iz drugih zunanjih dežel nemamo ta teden važnih in zanimljivih poročil.

Domače stvari.

Nj. Vel. presvetli cesar je podaril za cerkev sv. Antona v Vrhu nad Kanalom iz lastnega premoženja 100 gld. Letos dobajajo cesarski darovi goriškim Slovincem še bolj pogosto ko druga leta. Mogoče, da hoče Nj. Veličanstvo s tem pokazati, da mu je bil presrčen sprejem, ki so mu ga bili napravili prebivalci goriške poknežene grofije ob letošnjem potovanju, po volji in dopadljiv. Goričani niso mogli drugače; pokazali so se, kakoršni so: polni ljubezni in udanosti do presvetlega cesarja.

Cesarica Marija Ana, vdova po ranjem cesarju Ferdinandu I., ki je umrl 29. junija 1875., je darovala za deklice sirote v Gorici 100 gold. Leta 1848. 2. decembra se je bil ranjki cesar vladarstvu odpovedal in je bil izročil krono sedanjemu cesarju Nj. Vel. Francu Jožefu I. Od tistega časa sta živela cesar in cesarica vedno v Pragi in sta delila dobroto na vse strani. Odkar je cesar umrl, se pa cesarica spominja ubožstva na svetu in podeli vsako leto veliko miloščine tistim, ki jo prosijo, in teh je veliko število. Njena radodarnost je znana povsod; Bog jej povrni, kar stori za trpeči človeški rod. Srečna Avstrija, ki ima tako vladajočo hišo.

Peč na pokopališčih. Razprave o goriškem pokopališčih, ki so se vršile to jesen v mnogih goriških in tržaskih listih, niso bile brez uspeha. Niso sicer dosegle mestu pomoči po tisti poti, kakor so nameravale, ali pripomogle so, da so nekateri Goričani prišli na izvirno misel, naj se voda prežene z ognjem. Ker se nekateri meščani vode bojijo, podpisujejo proš-

njo do magistrata ali do občinskega sveta, naj jim sezida na novem pokopališču peč, v kateri se bodo gredli, dokler ne zgorijo. Toliko so pa vendar previdni, da se nočejo dati žive peč, ampak se le po smrti, ko jim zgine vid in sluh. Če je enkrat peč na pokopališču, jo lahko kurijo, kadar bo deževala, da voda s pokopališča bolj hitro shtapi ali pa tudi da se mokra zemlja posuši. — Letos bo kratek pust; zato so začeli, kakor se zdi, nekateri meščani zgodaj burke uganjati; ali prašanje o pokopališču se ne reši s posmehom.

„L' Eco del Litorale“, v Gorici izhajajoči italijanski list, naznanja in ocenjuje v svoji številki od 17. t. m. italijansko prestavo „Sočinh“ sestavkov o goriškem pokopališču, katere smo bili prinesli to jesen, in jih omenja prav pohvalno. Ta pohvala nas veseli, ker spoznavamo iz nje, da nam tudi goriški Italijani priznavajo dobro voljo, in da se zanimamo za domače zadeve.

Preblagorodni gospod Andrej Winkler, deželni predsednik kranjski, ki je bil pred 20 leti ustanovnik goriške narodne čitalnice in do najnovejše dobe verni nje ud, izvolil se je pri letošnjem občnem zboru slovenske čitalnice dne 18. t. m. zavoljo njegovih obče znanih zaslug za goriške Slovence enoglasno in z veliko navdušenostjo za častnega u. d.

Utonila je preteklo nedeljo v Kornu pod Kostanjevico priletna perica, ki je bila nesla perilo prat. Pri njenem delu jo je zadel mrtud, da je padla v vodo, ki ni globoka. Ker ni bilo človeka zraven, ki bi jo bil izlekel iz vode, je reva poginila na žalosten način: v nedeljo pri delu.

Prvi raskaz radodarnih doneskov za novo zastavo „Slovenskemu bralnemu in podpor-nemu društvu v Gorici“. G. Fr. Povše, 10 gld.; dr. Ant. Gregorčič 5 gld.; Anton Fon 2 gld.; Jožef Hvala 2 gld.; Tone Jerotič 3 gld.; Blaž Bitežnik 1 gld.; Klobučar Anton 3 gld.; Jakoncic Leop. 1 gld.; dr. Jožef Tonkli 5 gld.; G. Ritter 5 gld.; Al. V. 1 gld.; Anton Gorjup 2 gld.; dr. Abram 1 gld.; Nikolaj dr. Tonkli 5 gld.; Lud. Breznik 1 gld.; Ign. Kerševani 1 gld.; Mat. Kravanja 1 gld.; J. Toplikar 1 gld.; A. K. 1 gld.; J. Doljak, dekan 1 gld.; Neimenovan 1 gld.; Alojz Zorč 1 gld.; J. Černic 2 gld.; Vkup 56 gld. J. Vuga.

Domača zabava slovenskega bralnega in podpor-nega društva v Gorici se je preteklo nedeljo v društvenih prostorih dostojno vršila. Podpredsednik dr. Gregorčič je govoril o poštnih hranilnicah. Šempeterski pevci so se kakor navadno prav dobro obnesli. Tombola je bila zanimiva in kratkocasná. Došli so bili nekateri novi goriški udi, katere so poštné zabave in lepo petje privabile, da so društvu pristopili. Udeležitev je bila precejšna. — Prihodnje nedeljo, 24. t. m., ob 2. uri popoldne bo imelo društvo svoj redni letni občni zbor s sporedom, ki je bil že zadnjič objavljen. Priporoča se društvenikom, da se udeležijo občnega zbora v obilnem številu, ker drugače bi zbor ne mogel sklepati in bi se moral vnovič sklicati.

Iz Mirna se nam poroča žalostna novica, da č. g. vikar Andrej Pečenko je preteklo nedeljo, 17. t. m., ob 9. uri zvečer mirno v Gospodu zaspal. V torek prej je bil še pri g. vikarji v Sovodnjah, s katerim sta neke račune izdelavala. Proti večeru se odpravi rekoč, da drugi dan pojde v Gorico in da v četrtki bota račune nadaljevala. Sovodnjski g. vikar mu je izročil svoje davkarske bukvice, da bi plačal zanj v Gorici ekvivalent. Drugi dan dobi g. Mercina bukvice in denar po nekem otroku nazaj, ki mu ni znal povedati, zakaj je sosednji gospod tako naredil. Po kratkem popraševanju pri ljudeh, ki so prihajali iz Gabrij, je zvedel, da g. Pečenko je bil šel previdet neko ženo v Vrh in da se je na dolgi in slabi poti v životu pregrel. Poklical je dr. Perco-ta iz Gorice, ki ni našel nevarnosti. V nedeljo popoldne sta prišla spet dva zdravniká, Perco in Al. Rojic, pa nista mogla več pomagati, ker vsled bolečine in pregretja v životu so se bila bolniku čreva zamotala, vsled česar je umrl v 33. letu starosti. V nedeljo ga je bil prišel namestovat z mašo kapucin o. Angelik; maša je bila v Vrhu; predno je šel kapucin maševat, ga je spovedal in obhajal, in bolnik je dobro govoril, samo da je stokal. Ko se je vrnil o. Angelik popoldne od maše, je bil bolnik v nezavesti. Proti večeru je prišel spet k sebi; ali kmalu potem je umrl. Pogreb je bil v torek, 19. dec., ob 10. uri zajutra, katerega se je udeležilo mnogo duhovnov, obilno ljudstva in oče ranjkega gospoda, ki je krepak mož. Nazoča sta bila tudi dva brata, sestra, ki je bila pred meseci sama v smrti nevarnosti, mačcha in druga sorodovina. Crkveno opravilo je imel pred. g. Filipič, dekan devinski. — Ranjki gospod je bil blaga duša, mirnega značaja, natančen v svojih opravilih; skromen v svojem obnašanju, priljuden proti vsem. Z njim je bilo lahko izhajati; zato je bil priljubljen, koder je služboval; ljudstvo ga je rado imelo in njegovi duhovski tovarši so ga spoštovali. Naj mu da Bog plačilo za dobro, kar je storil na svetu, in naj mu

dá uživati mir v nebesih, ki ga pogrešamo tukaj na zemlji.

Miha Kacafura (Cazafura), dolgoletni tolminski župan, trgovec in veleposesnik, je umrl 14. decembra t. l. v 80. letu svoje starosti, previden s sv. sakramenti za umirajoče in je bil pokopan v soboto 16. decembra popoldne. Tolmin je zgubil v njem moža, ki je skoz mnogo let vodil in obračal javno življenje tolminskega trga in v prejšnjih časih silno obširne tolminske županije ter v nekaterih zadevah celega tolminskega okraja. Bil je zveden, podvzeten in utrujen mož, ki je s svojim umom in s svojo pridnostjo si pridobival, kar drugi vsled nerazumnosti ali nemarnosti niso znali ali niso hoteli obdržati. — Kot sin ubogih roditeljev učil in naučil se je čevljarstvo rokodelstvo, v čegar popolnenje je šel po nekdanji navadi po svetu, da bi videl in skušal, kako delajo drugod ljudje njegove vrste. Z delavnostjo in z varčnostjo si je bil toliko pridobil, da je začel v domačem kraju čevljarijo na svojo roko. Ali kmalu je čevljarstvo popustil in se je poprijel štacune za obleko, pozneje tudi za jestvilo in časoma za vse. Začel je drva kupovati in goniti in tako je postal imovit mož, kateremu ni manjkalo blaga in premoženja ni za se ni za svoje. Znal si je pridobiti zaupanje tržanov, ki so ga 20 let zaporedoma volili za svojega župana. Kot župan je delal zares iz ljubezni do trga in ni iskal osebnih koristij; delal je pa neumorno in z vse svojo močjo. Njemu se ima Tolmin v prvi vrsti zahvaliti, da so ostali cesarski uradi v Tolminu in da niso prišli k sv. Luciji, ki je naravno središče tolminskega okraja. Na njegovo prizadevanje se je napravil kamnit most čez Sočo, so se napravili brani ob Soči pod Dolji, so se izpeljale razne ceste, posebno tista iz Tolmina čez Lubinj pod Melco. Ni se čuditi da je dobil od cesarja zlati križec za zasluge s krono, ker imel je v resnici za trg in okolico prav veliko zaslug in nikdo mu ni mogel očitati da bi bil koga kedaj osleparil. Pogreb je pokazal, kako udani so mu bili Tolminci, ker pogreba so se udeležili uradi, občinski zastop, šolska mladež, prijatelji ranjkega in vse polno občinstva. Cerkvi je bil v svojem življenju nasproten in v tem ne zasluži pohvale; pri koncu življenja se je pa s cerkvijo spravil, kakor pravi mrtvaški list, in v tem je vreden posneme. Med Tolminci bo imel hvaležen spomin, ki si ga je postavil s svojimi deli. —

Modra sodba. Tepežkar pritožil se je pred sodnikom, da so ga neki ponočnjaki hudo natopli, ter se je uže veselil, kako bodo oni malo pridneži v kajhi tlačali. Toda tepežkar obrača, sodnik pa obrne; tožitelj in zatoženci bili so enakoma v zapor dejani. Prav je! Ljudje to slišavši ploskali so z rokami ter rekli: Prav mu stoji.

Kozorog. V Gabrijah na Vipavskem so ustrelili lovci zadnje dni, kakor se pripoveduje med goriškimi lovci, kozoroga (Steinbock), katerega so prodali v Trstu za 40 gl. Ta žival se nahaja navadno le na visokih piemonteških planinah in v Galiciji; zato se vsi čudijo, kako je sem prišla.

Iz goriške okolice smo dobili sestavek obrnen proti dopisu z Goriškega v številki 69. tržške „Edinosti“, ki je natolceval duhovnike, da iz mržnje do pastirovanja iščejo drugih služeb ali da se silijo postati doktorji sv. pisma. Nam se dozdeva, da ni potrebno, da bi se oni dopisnik posebej zavračal, ker znano mora biti tudi dopisniku, da duhovni si navadno služeb ne izbirajo, ampak da se jim podeljujejo. Če se pa kdo hoče učiti in delati skušnje za doktorski diplom, mu menda nikdo ne more braniti, samo da izpolnuje dolžnosti, katere ima na svojem mestu ali v svoji službi. Na Dunaj se pa, kolikor je nam znano, le taki duhovniki pošiljajo, ki inajo zaupanje svojega vladike. Preiskovanje src in obstij bi dopisnik lahko Bogu prepustil.

Iz Tolmina se nam poroča: Naše „rokodelsko podporno društvo“ priredi v nedeljo 24. t. m. ob 7. uri zvečer tombolo v bralni sobi. Povabljeni so društveniki in nedruštveniki k tej zabavi. — V nedeljo 10. t. m. ponoči je pri nas hudo treskalo. Treščilo je tudi v zvonik farne cerkve, kateremu je strela zid nekoliko obrušila; druge škode ni poznati. Sedaj imamo pa najlepše zimsko vreme.

Iz Šempasa smo dobili to le poročilo: Kolo časa se neprestano vrtil ter pričasa nekaterim srečo, drugim pa gorje. Nam prinese v kratkem volitve v občinski zastop, ki se bodo vršile meseca januarja ali februarja. 12. novembra so pretekla tri leta, odkar je bilo sedanje starešinstvo voljeno; a pravno veljavo je dobilo še le meseca aprila potem. Nekateri občinarji so zahtevali, naj bi se bilo že 3. dec. t. l. razglasilo, da so volilni imeniki razpoloženi v pregled, dasi vejo, da volitve ne razpisuje županstvo in da je veliko dela pri sestavi imenika. Za prihodnje občinske volitve se nekateri veliko zanimajo in poprašujejo o tem zdaj tu, zdaj tam. Petero občinarjev je poslalo že 26. nov. t. l. županstvu pismo „tirjatev“ gledé bližajih občinskih volitev. Gibanje je, kakor se iz tega spozna, veliko; bomo videli, ali pride dober kruh iz te moke.

Na c. kr. pripravnišči v Kopru je imenovan za stalnega kateheta č. g. Franc Pančur, duhovnik tržaške škofije, rodom Slovenec. Naj bi se gospodu kateheta posrečilo, da bi svojim učencem kršanska načela globoko v srca zasadil. To je v tistem zavodu toliko bolj potrebno, ker sedaj gojenci imajo postati odgojitelji naroda. Odgoja brez verskega prepričanja in brez verskega dna pa ne prinese sreče nikjer in nikoli. Upamo, da deželno šolsko nadzorstvo in ondašnje učiteljsvo pojde g. kateheta v tem oziru na roko, ker le na trdni uravni podlagi morejo mladi učitelji napredovati tudi v potrebnih vedah in razvijati lastnih dušnih in telesnih močij.

Namestna reserva. Mladenci, ki so se do zdaj jemali k namestni rezervi, so ostajali doma in niso bili klicani v vojsko razen za časa vojske, ko se je število drugih vojakov v boji zmanjšalo. Za naprej bodo klicani tudi namestni rezervisti k vajam v orožju, pa samo za dva meseca; potem se odpustijo domov in jih ne bodo klicali več v službo, ako ne bo vojske. Ob vojskem času pridejo taki rezervisti zadnji na vrsto.

Istrska železnica. C. k. vodstvo državnih železnic na Dunaji naznanja, da od 1. januarja 1883. naprej se raztegnejo tarife, ki veljajo na zapadnih državnih železnicah za splošno osebno vožnjo, tudi na c. k. istrijske državne železnice, tako da se na ondašnjih progah vozina jako zniža. Po novi tarifi se bo plačevalo n. pr. iz Pazina v Pulj (Pola) v I. razredu 2 gold. 10 kr. (do zdaj 2 gl. 52 kr.), v II. razr. 1 gl. 60 kr. (zdaj 1 gold. 89 kr.), v III. razr. 1 gl. 10 kr. (zdaj 1 gl. 26 kr.). Za važnejše dele poti se bodo izdajali tudi vozni listi za naprej in nazaj, katerih cena bo za 250/100 nižji, ko za navadno vožnjo.

„Archiv für Heimatkunde.“ Te dni so izšle tri pole, 11.-13.. prvega zvezka tega za domačo zgodovino prevažnega dela, kateremu je urednik g. Fr. Schumi. Priložene so mu tudi 4 pole listin, „Urkunden.“ ki prinašajo po izvirnikih prepisana pisma iz davnih časov o naših krajih in o tem, kar se je pri nas godilo. Za dopolnitev prvega zvezka pride na svetlo še 5 tiskanih pol; listine dobijo še 1 polo. Za sklep se douá skrbno izdelan imenik tvarine, mest, oseb, krajev, rečij. Prihodnje leto se bodo tiskale razprave in listine po zaporednih številkah na istih polah; snopiči bodo šteli po 6 pol in se bodo pošiljali proti poštnemu povzetju. Določenih dni za izhajanje ne bodo imeli, ampak se bodo izdajali po priliki. — Želeti je, da bi se Slovenci v mnogem številu naročili na to izvrstno podjetje, pa tudi da bi hoteli urednika podpirati s tem, da mu gredo na roko pri preiskovanju starih listin in z zgodovinskimi razpravami, ker mnogo zgodovinskega blaga leži še zakopanega po naši domovini in treba je, da pri odkrivanju znanstvenih zakladov vsakdo sodeluje, ki zna ceniti vrednost natančne in obširne domače zgodovine in ki je spreten za tako delo. Torej rojaki učenjaki: kupite pa berite, pišite pa objavite.

Javna zahvala.

Presrčno se podpisani zahvaljujemo za premilo sočutje v boleznih in obilno udeležitev pri lepem pogrebu predrazega, nepozabljivega, prerano umrlega nam sina, oziroma brata

ANDREJA PEČENKOTA,
vikarja v Gabrijah.

Posebno se iskreno zahvaljujemo čestiti črhovščini, gospodu županu in starašinstvu, kakor tudi blagorodnemu in preblagemu gospodu baronu Bianchi-ju za izgledno okinčanje sobe umrlega in za podarjene prekrasne vence, kateri so na ta način olajšali našo hudo boleost.

Žalujoča družina.
V Gorici, 19. decembra 1882.

Poslanica.*)

Na „odpravo“ „Edinosti“ od 9. dec. t. l. to-le. Moja trditve ni nikdar infamno obrekovanje, ker lahko dokazem, kar sem trdil. „Edinost“ vé to sama prav dobro; kajti ona ni nehala pri svojih dobrih prijateljih v Ljubljani zasledovati in poizvedovati, kdo bi bil v „Soči“ priobčene izjave podpisal, samo da bi se mogla potem javno maščevati. Zato bi jaz s svojo vestjo ne mogel izpostavljati v javnost katere si bodi osebe, ki je v dotiki z onimi ljubljanskimi izjavami. Vabim pa jaz iz navedenih vzrokov in po zgledu

*) Uredništvo ne sprejema za sestavke pod tem naslovom druge odgovornosti, ko tisto, ki jo zahteva postava.

„Edinosti“, ki hoče meri „dokaze dati za vsako svojo trditve“, — jaz pozivljem vsakega slovenskega narodnjaka in poštenjaka k sebi, da mu na željo pokažem pisma in svedoštvo ljublj. izjav. Isto pokažem tudi uredništvu „Edinosti“, temu pa samo tedaj, ako mi dá potrebno in veljavno poročstvo, da svedoštva ne bo v nobenem oziru, ne direktno, ne indirektno škodovala. Na podlagi tega poziva ne prekličem jaz nasproti „Edinosti“ in njenim poslanicarjem niti ene svoje trditve. S tem pa je za me in, kakor menim, za poštenu svet zadeva rešena.

V Gorici, 15. dec. 1882.**)

France Podgornik.

**) To „poslano“ smo bili zadnjič oložitli. Ur.

Bergerjevo medicinsko MILO IZ SMOLE (THEERSEIFE).

Priporočeno po medic. strokovnjakih, rabi se skoro v vseh evropskih državah s sijajnim vspehom proti vsakovrstni nečistosti na polti,

osebno proti kroničnim in luskinastim lišajem, hrastam, nalezljivim hrastam, proti rudečemu nosu, ozebljimi, potanju nog, prhljaju na glavi in bradi. — Bergerjevo milo iz smole ima 400/100 smole iz lesa, n se bistveno razločuje od vseh drugih smol, ki se prodajajo. — Da se prekanjanju izogneš, zahtevaj določeno Bergerjevo milo iz smole in glej na znani zavitek. V dolgih in hudih počitnih boleznih rabi se z vspehom na mestu miša iz smole Bergerjevo med smolnato-žvepleno milo; kdor bi hotel imeti rajši to, naj zahteva edino Bergerjevo smolnato žvepleno milo, ker zunanja ponarejanja so brezvspešni izdelki. — Kot neostro milo iz smole za odstranjenje nečistosti na polti, zoper hrasto na polti in glavi otrok, kakor kot neprekosljivo kosmetično milo za vmivanje in kopanje za vsakdanje rabo rabi:

Bergerjeve glicerina. milo iz smole, ki ima 350/100 glicerine in je fino parfumano.

Cena za komad vsake vrste 35 kr. z brošuro vred.
Glavni razpošiljavec: lekarnar G. Heit v Opavu.
Glavna zaloga za Gorico pri gg. lekarnarj. F. Cristofoletti (Zanetti) in A. Franzoni.

Obleka za gospode, dečke in otroke.

Vedno gotova obleka na izbiro.

Za

JE SENSKI IN ZIMSKI ČAS.

Za gospode, dečke in otroke

zgornja suknja od 9—25 gold., cela zimska obleka od 12—35 gold., zimska suknja od 12—40 gold., zimske hlače od 3.25—14 gold., cela obleka za dečke od 6—14 gold., cela obleka za otroke od 2—10 gold., zaprti plašč Sacco od 5.50—16 gold., ogrinjalo za v hiši od 8.50—16 gold., suknja za štacuno od 5.50—14 gold., plašč za štacuno od 10.50—20 gold., nepremočljiv plašč deževni od 12—17 gold., za dečke od 2—3 gold., gomaše od 1.20—3 gold.

Za gospé.

plašč za dež od 6—12 gold., zaprti plašč Sacco od 8—12 gold., zimska ogrinjalka od 8—30 gold., zimska jopa dolnan od 13—40 gold., nepremočljiv plašč za deklino od 3—10 gold.

Ignacij Steiner v Gorici
nasproti nadškofijski palači

Pri njem je tudi velika zaloga vsakovrstne domače in tuje robe. Za lepo in t. l. izvršitev naročil daje poročstvo.

Oprava za gospé

Razglas.

Dne 8. januarja 1883. popoldne ob 1 uri bode pri občinskem uradu v Tomaju javna dražba; na kateri se oddá predelovanje jednega kosa skladovne ceste v Tomaji.

Klicna cena znaša skupaj 722 gl. 43 kr. Podvzetnik položi 10 % varščine.

Natančneje pogoje in načrt pregleda lahko vsakedo pri omenjenem občinskem uradu v Tomaji.

CESTNI ODBOR V SEŽANI,
dne 10. decembra 1882.

Načelnik.

Splošne važnosti

je naslednje poročilo, ki se nahaja v mnogih evropskih časnikih. Nedavno so spoznali učeni možje, da se nahajajo v izmečkih na prsih bolnih ljudi tako imenovane bakterije in sicer tako majhne, kakoršnih do zdaj svet ni še poznal. To je zbudilo občé čudenje, ker mnogi so rekli, da se je našla s tem gotova podloga, na kateri so more strašna, daleč razširjena bolezen: sušica, ki zahteva vsako leto na sto tisoč žrtev, v njenem bistvu spoznati in najbrže tudi vapošno preganjati.

Do zdaj se res ni še posrečilo te bakterije pokončati, ker so se vstavljale veliki vročini in mrazu in celo za močni strup cijankali se niso veliko zmenile; vendar se mora posrečiti vedi, ki nikoli ne miruje, ampak vedno napreduje, ki je že čudovite vspehe dosegla, da dobi sredstvo zoper tega hudega sovražnika našega rodu. Med tem je pa velike važnosti da se ta hudi, nevidljivi sovražnik, kolikor je mogoče, daleč od nas drž, ker se ne vé še, ali se te bakterije izcimijo v bolnem truplu ali pa da pridejo od zunaj noter. Tako je n. pr. silno dobro, da se nahod ali prehlajenje, ki so v sedanjem letnem času prav lahko naleze, hitro odpravi in da se, kakor se žalibeg pogosto godi, z zanemaranjem ne daje povod večim boleznim v grlu, v prsih ali v pljučih, ker vneta sluzne kožice v dihalniku dajejo zgorej omenjenim vsiljencem najboljše stanovanje.

— Dasi je znanstveno dokazano, da izvira nahod dihal iz vneta sluznih kožic in da se more prav tako hitro odpraviti, kakor se to vnetje po primerni mrzlici in s protivnetijskim sredstvom odstrani, in dasi so se v življenju v več tisoč slučajih ti znanstveni podatki sijajno obnesli po kroglicah na podlogi teh podatkov po lekarju W. Vossu proti nahodu izdelanih, se nahajajo vendar še posamezni dvomljivci, ki ne morejo umeti, da se more z nekajimi kroglicami, katere neposredno v želodec spravimo, tako hitro odpraviti kašelj, zagrjenost, nahod oziroma prehlajenje. Za te naj omenimo v dosego boljega porazumljenja, da vneta sluznih kožic prihaja od velike množine izhajajočih belih krvnih teles, da se to izhajanje v veliki množini potolaži z vžitimi kinaalkaloidi in da se s tem tudi vnetje z njegovimi nasledki (nahod, prehlajenje itd.) odstrani. Prave W. Vossove kroglice proti nahodu se dobivajo v Gorici pri Cristofoletti-ju in pri Ponton-u v škatlicah po 70 kr.

Vabilo na naročbo.

Proverjeni, da nam je ilustriran šaljiv list živa potreba in oziraje se na razne, po odličnih rodoljubih ponavljano želje, začeli hodemo potenshi od novega leta 1883. izdajati zabavno-zbadljiv in šaljiv list

„ŠKRAT“,

ki bode izhajal za sedaj dvakrat na mesec in prinašal razen lepih, v Pragi izdelanih slik in kratkih šaljivih povestij raznovrstno zabavno gradivo, razpravljajoč vsakdanja politična in socijalna vprašanja v kolikor možno mikavnoj obliki, ozirajoč se pri tem ne samo na Ljubljano, ampak na vse slovenske pokrajine. Za to podjetje zagotovilo nam je sicer uže nekaj v Ljubljani bivajočih rodoljubov svojo duševno pripomoč, a da bode list dovolj mnogovrsten, obračamo se zaupno do vseh rodoljubov, katerim je pri naših sedanjih razmorah ostalo še kaj humora in dovtipa, da blagovoljno pomnože kolo naših sodelavcev.

Ker ima pa vsako podjetje tudi svojo gmotno stran prisimo rodoljube, da nas z obilno naročbo podpirajo v našem, zlasti v začetku težavnem početju.

Cena listu bode:

Za vse leto . . . i 3 gl. — kr.
„ pol leta . . . i „ 50 „
„ četrt leta . . . — „ 80 „

Inserati vzprijemajo se za primerno ceno in naj se, kakor novci, pošiljajo upravništvu.

Uredništvo in upravništvu šaljivega lista

„ŠKRAT“, |

v Ljubljani, v „Narodnej Tiskarni“.

Za božična darila

priporočam te le reči, vse

pravo pozlačene s c. kr. cekinskim zlatom!

Od pravega zlata se ne razločijo.

Urne verižice za gospode po . . . . 3 gl. 50 kr.
Urne verižice za dame po . . . . 5 „ — „
Garnitura gumb (knofov) za gospode po 1 „ 80 „
Garnitura gumb za dame po . . . . 2 „ 20 „
Garnitura: (broša in uhani po) . . . . 3 „ 50 „
Braceleti za dame po . . . . 3 „ — „

Prstani iz pravega 6 karatnega s sumatrnimi dijamenti, ki se ne dajo razločiti od pravih dijamentov, vsak po

5 gl., 6 gl., 7 gl., 8 gl., 9 gl., 10 gl. a. v.

(Pri naročilu prstani naj se za širskost prsta mera priloži v zrezku papirja.)

Vse se razpošilja po poštnem povzetju. Če se pa denar naprej pošlje po poštni nakaznici, se blago pošlje brezplačno.

Poročva je 5 let!

G. W. SCHACK.

Prva razpošiljalnica:

Prag-Weinberge (na Češkem, Böhmen.)

Uravno pooblaščen tukajšnji zemljemerec išče praktikanta za rabo v tehničnih in zavarovalnih opravilih. Zahteva se, da je dovršil spodnjo realko, in zmožnost v slovenščini. Določi se mu ob enem denarna podpora. Prosilci naj se oglase pri uredništvu „Soče“.

lepo dvorano za porabo čitalnice, kateri ne bo treba za „besede“ prostorov si izposojevati, kakor lansko leto. Poročilo o denarnem stanju se je vzelo na znanje in računi so se potrdili, ne da bi se bili pregledovalci izbrali. Spominjal se je tajnik umrlih udov gg. Urbančiča in Klemenčiča, kateri zadnji je bil do svoje smrti denarničar čitalnični. — Na to se je volil nov odbor. Predsednik in denarničar gg. Jeglič in Pirjevec sta bila izbrana per acclamationem. Dalje so bili izvoljeni gg. profesorji Cebular, dr. Kos, Santel, Berbuč, pl. Kleinmayr, učitelj Bajt, E. Klavžar; namestnika sta voljena Iv. Mercina in dr. Nikolaj Tonkli. — Odbor je v svoji seji 20. t. m. izbral za predsednika prof. Cebularja, za tajnika in knjižničarja dr. Kosa, za gospodarnika prof. Kleinmayra. V veseljni odsek so odbrani gg. Bajt, Klavžar, Kleinmayr, Santel (predsednik). — Čitalnica šteje 92 domačih in 22 zunanjih udov; častne ude šteje 4; zadnji je gospod A. Winkler, ki je bil pri tem zboru izvoljen.

Nekateri odborniki in drugi društveniki so se pogovorili, da hočejo vpeljati vsako drugo soboto tako imenovane „four-fix“, določene dneve, ob katerih se bodo shajali. Prvi tak shod bo jutro, 23. dec., v gostilnici „pri Solncu“ za mesnicami, kjer se gospodi pogovorijo o programu za take shode (predavanja, kritike, petje, zabava) in o sredstvih, po katerih bi društveno gibanje goriških Slovencev postalo bolj živahno. Začetek je dober; upamo, da dober uspeh se v kratkem pokaže; v zedinjenji in zaupanji je moč.

V Gorici, 20. dec. Prašal sem, ni dolgo tega, prijatelja, ki je uradnik pri c. kr. davkaviji v Gorici, ko sem tam neko davščno plačeval, zakaj se plačilni nalogi in drugi pozivi razpošiljajo od tega urada slovenskim strankam v slov. kraje v nemškem jeziku tiskani in z nemškimi besedami dopolnjeni. Odgovoril mi je, da je doposlalo c. kr. finančno vodstvo iz Trsta uradu strogi ukaz, da se imajo razpošiljati v slovenske kraje nemški, v Furlanijo pa italijanski plačilni nalogi, opominski listi itd. — Ali ne vé finančno vodstvo v Trstu, da živijo v okolici goriški edinoma Slovenci, ter da ne umejo — z redko izjemo — niti besedice nemške? Zakaj je izdalo takšen ukaz, ki sramoti slovensko prebivalstvo in greši zoper dobo, v koji živimo? Kaj namerava slavno finančno vodstvo s takim početjem? Misli morda, da bode s tem spreobrnilo Slovence v Germane? Zakaj se dopušča, da se tako po nepotrebnem prezira in žali dinastiji preudarni rod? Zakaj se ne privoli Slovincu to, kar se Lahom daja brez prošnje? Ali ne plačujejo i Slovenci enako Lahom in drugim narodom večjezične države uže do vrhunca vzkipelih davkov? Ali morda imajo Slovenci le dolžnost davke plačevati in svoje sinove v vojsko pošiljati, pravice pa da nimajo zahtevati, naj se jim v maternem jeziku dopisuje? Za res; edini Slovenec more tako in enako v nebo upijoče ravnaje mirno prenašati, noben drug bi tega ne storil. Kakošne so pa posledice ukaza finančnega vodstva? Posledice so te, da slov. kmet, ki nemški čitani ne zna in nemščine ne umé, često krat sprejme plačilni nalog, ki je bil drugemu namenjen; da mora potem,

talnica v omenjeni dvorani tri plese in dve besedi. Vsakemu je znano, da glavna oseba vsakega društva je predsednik, kajti od njega je več ali manj društven obstanek in razvoj odvisen. Marljiv in sposoben predsednik zamore si za kako društvo pridobiti mnogo zaslug. Ako trdim, da je goriška čitalnica mnogo koristila slovenski stvari na Goriškem, moramo tudi reči, da se imamo zato zahvaliti vsaj nekoliko trudu in požrtovalnosti čitalničnih predsednikov, ki so skozi 20 let čitalnico nadzorovali in za njen prospek skrbeli. Naloga čitalničnega predsednika ni lahka in gotovo težja, kot pa delo tega ali unega gospoda, ki sicer prav rad zabavlja in kritizuje delovanje društvenega predsednika in odbornikov, da bi pa sam kaj storil društvu na korist, zato nima časa, je zadržan, ali pa se še celo smatra nesposobnim. Čitalnični predsedniki so bili naslednji gospodje: Winkler za društvena leta 1863, 1864, 1865 in 1866, tedaj štiri leta, Tomljan za 1867, dr. Jos. Tonkli za 1868, 1870, 1871, 1872, 1873 in 1880, tedaj skupaj šest let, Klodič za 1869, Lazar za 1878 in 1879, in Jeglič za 1874, 1875, 1876, 1877, 1881, in 1882, tedaj skupaj šest let. Te številke naj nadomestujejo vsakoršno pohvalo.

Vendar predsednik ni še vse, njegova pomoč so društven odbor in društveniki. Tudi o odboru in društvenikih bi se dalo marsikaj pisati, kar pa za sedaj opustiti hočem. Samo to naj omenim, da še danes šteje čitalnica nekoliko udov, ki so od prvega začetka njenega obstanka pa do danes bili zmiraj njeni zvesti društveniki.

K. O. S.

ko si ga je dal — se ve da proti odškodnini — preolmačit, podati se na pot v Gorico, zamuditi domače opravke, trositi v mesti novce in odkrivati se v uradni, da se mu napačno vročeni plačilni nalog nazaj vzeme. — Pravično bi torej bilo, da bi se ta nepriličnost preuredila ne samo iz narodnega ampak tudi iz gospodarstvenega ozira; in to, prosim, naj se zgodi prav hitro v potolaženje našega trpečega kmeta.

Lorak.

Iz Podgore pri Gorici, dne 17. decembra 1882. Zjutranji grom topičev uaznaujal je nekaj nenavadnega v naši občini. Krasne zastave in okinčani oder na trgu (placu) so zbujevali radovednost v vsakem gledalcu. Točno ob 10. uri po sv. maši pripeljal se je preblagorodni gospod baron, c. k. dvorni svetovalec in koj je veteranska godba zasvirala cesarsko himno. Preblagorodni gospod baron, c. k. dvorni svetovalec stopi na oder, za njim gosp. Andrej Kocijančič, gospod župan, častiti gospod vikar in druga gospoda. Šolska mladina je bila navzoča v pražnji obleki, vodila jo je tukajšnja učiteljica gđ. Urbančič. Ljudstvo je radovedno pričakovalo, kaj bo in glej preblagorodni gospod baron, c. k. dvorni svetovalec nagovori gospoda Kocijančiča odlikovanca in mu prične vpriči vsega ljudstva zlati križec s krono za zasluge. Na to se odlikovanec tako le zahvali:

Visokorodni gospod baron, c. k. dvorni svetovalec!

Z iskreno hvaležnostjo sprejemam iz Vaših rok odlikovanje, s katerim me je blagovolila milost presvetlega Cesarja počastiti. Ali jaz ne štejem tega odlikovanja samo v priznanje osebnih mojih zaslug, ampak vidim v njem počeščeno tudi našo občino, v kateri sem več let županil in starešnil in katera je pri vsaki priložnosti razodela svojo neomajeno zvestobo do avstrijske države in svojo popolno udanost in iskreno ljubezen do presvetlega našega Cesarja in do staroslavne Njegove rodbine.

Visokorodni gospod baron, v tem, ko se tudi Vam spoštljivo zahvaljujem za Vaša dobrohotna priporočila, prosim Vas, da poklonite Njegovemu Veličanstvu presvetlemu Cesarju najiskrenejšo mojo zahvalo za častno odlikovanje in odkritosrčno zagotovilo neminljive udanosti. Na to je glasba zopet zaavirala cesarsko himno.

Naš gospod nadučitelj F. Švara je potem stopil na oder in je govoril takole:

Spoštovani občinarji! Dragi sosede!

Redka a velika čast je zadela danes našo občino in tudi mene kot pooblaščenca našega gospoda župana, da Vam govorim.

Njegovo Veličanstvo presvetli Cesar blagovolilo je odlikovati moža, kateri je mnogo let delal in županil v naši občini, ki je ud krajnega in c. k. okrajnega šolskega sveta, predsednik okrajnega cestnega odbora in deželni poslanec.

To ni čast samo za moža, katerega prsa so kinčana z zlatim križcem za zasluge s krono, ampak to je čast za celo občino, katera je vselej bila, je in bo udana presvetlemu Cesarju in celi prejasni Habsburški rodbini.

Naš gospod Andrej Kocijančič nam je sam za se porok, da bo vselej, kakor do zdaj, skrbel za blagor cerkve, šole in občine, da bo vedno navduševal mladino k hrabrosti in pogumnosti, da bo vedno pripravljena žrtvovati se in braniti našega presvetlega Cesarja in celo visoko Habsburško rodbino. Zato mu v imenu cele občine častitam k slovesnemu odlikovanju. Častitam mu, da si je pridobil priznanje na najvišem mestu.

Radost moja in vsah tukaj navzočih je nepopisljiva; zato kličem iz globočine srca: Živio naš presvetli Cesar Franc Josip I., Živio! Živila prevzvišena rodbina Habsburška! Živila! (Proti c. k. dvorn. svetovalcu.) Prosim v imenu cele občine, da bi blagovolilo Vaše Visokoblagorodje vzeti na znanje radost in zahvalo te občine. Navdušeno kličem visokoblagorodnemu gospodu c. k. dvornemu svetovalcu Francu baronu Rechbachu: Živio!

Po končanem govoru je zapela šolska mladina cesarsko himno, „Ne udajmo se“ in „Hej Slovani“. Petje je bilo v resnici ginljivo, ki je prihajalo iz grl tako mladih Slovencev.

Sploh se mora reči, da narodno petje v Podgori lepo napreduje. Hvala za to gre gospod nadučitelju Fr. Švari, ki podučuje otroke in odraslene v crkvenem in narodnem petji. Pri zornicah se zdi človeku, da je vzdignjen nad zemljo v značne višave, ko sliši po cerkvi lepo petje ki prihaja iz pobožnih src in gladkih grl domačih otrok.

Po končani svečanosti je spremilo ljudstvo gosp. odlikovanca z godbo na njegov dom. Z njim je šla odlična gospoda z visokorodnim gosp. c. k. dvornem svetovalcem, za katero je bil pripravljen obed. Pri obedu se je napilo visokorodu. gospodu baronu, c. k. dvornemu svetovalcu in potem gosp. odlikovanca.

Med tem je ljudstvo pilo dobro kapljico kar iz

kadi in veteranska glasba iz Pervučine svirala je v splošno zadovoljnost tako, da se sme priporočati vsem Slovincem za enake prilike. Za vso to lepo pripravo in napravo se imamo zahvaliti našemu blagemu gosp. županu, Klančiču. Treba je še omeniti, da goriška glasba je bila obljubila, da bo svirala pri ti svečanosti; a v petek ob 4. uri popoldne poslala je pismeno odpoved, za kar se ji srčno zahvaljujemo, ker tako smo dobili drugo glasbo, ki nas je popolnoma zadovoljila.

Iz Grgarja, 20. dec.—Sanjal sem, draga „Soča“, da je bila voda poplula celo grgarsko dolino, po kateri so se ljudje v čolnih vozilih, in da ni bilo tudi ceste več, zavoljo katere sta si Kinzov in cestni odbor goriški v lasch. Ali ko sem se zbudil, sem hitro spoznal, da grgarska cesta, zaradi katere se Tebi, draga „Soča“ predali z dopisi tako širijo, da bo treba kmalu tudi Tebe—Bog daj!—razširiti, se vije še vedno na tistem mestu, kakor pred letom dnij. Da se preozka grgarska cesta ni razširila, ni krivo grgarsko crkveno oskrbnitstvo, marveč ono je lansko leto podpiralo prošnjo, katero je bil v tej zadevi predložil cestni odbor goriški na pristojno višo oblast. Ugoden izid te prošnje je grgarsko crkveno oskrbnitstvo ustmeno naznanilo g. Ant. Kafolu v Čepovanu, udu cestnega odbora goriškega, in je prijel od njega sledeči odgovor: „Stvar nam je znana, pa denarja ni zlat v kasi itd.“ Oskrbnik crkvenega zemljišča je storil svojo dolžnost, potem je molčal ter ni niti pismeno, niti ustmeno več poročal cestnemu odboru, ker to se mu ni zdelo potrebno. Če bi cestni odbor bil resne volje, grgarsko cesto razširiti, bi mu sedanje crkveno oskrbnitstvo, katero je vedno pripravljeno željam cestnega odbora po svoji moči ustreči, tudi zdaj odstopilo pogojno potrebni del sveta. Kar se do zdaj ni zgodilo, se lahko zgodi v kratkem in se mora zgoditi, da se zadosti potrebam naših krajev.

S temi vrsticami nisem hotel nikogar žaliti, karati ali pikati, ampak hotel sem le povedati resnico, ki je Bogu in ljudem ljuba. Želim in upam, da se kmalu naredi konec grgarski cestni pravdi s tem, da se brez odloga začne cesta širiti.

Andrej Leban, vikar.

Izza svete Gore, dne 17. dec. — Gospod Josip Fagancl, cestni odbornik, zaklical mi je v svojem dopisu v št. 50 „Soče“: „na svidanje!“ Žal mi je zaradi spoštovanega gospoda; a na poziv nimam uzroka skriti se, kakor Adam v grmovje.

Od moje strani lepa hvala Vam, gospod odbornik, za potrdilo, da cestni odbor je 7. nov. 1881. sklenil, naj se cesta pri Grgarju razširi, in da je ob enem „za izpeljavo tega sklepa pooblastil Vas in g. Kafola.“ Pisali ste omenjeni dopis v opravičenju odbora, in vendar sami spoznavate, da le Vi, g. odbornik, ste krivi, da se ona cesta še ni razširila. Cestni odbor je svojo dolžnost izpolnil, ko je storil navedeni sklep in ko je za izpeljavo pooblastil Vas in g. Kafola. Zadnji je s posestniki dotičnega sveta in s čast. crkvenim oskrbnitvom vse, kar je bilo potrebno, ustmeno dogovoril in uredil, potem pa Vas nagovarjal, naj bi se delo začelo; a Vi delo še vedno odkladate. Vi edini ste toraj zoper to delo, katero izvršiti imate nalog. Zakaj odkladate to prepotrebno delo? — „To je malenkost.“ G. cestni odbornik! prav govorite. Ako se primeri vsota, ki je dovoljena za grgarsko cesto z onimi 1454 gld., katere ste dovolili v odborovej seji 30. okt. t. l. za odborovo upravo (glej: preudarek stroškov št. 15.—19.), ali z vsoto 9.500 gld., katere ste dovolili za železni most pri Rojicah, ali z 2500 gld., ki so dovoljeni za kos ceste pod Šmartnim v Brdih, vidi se, da je vsota za grgarsko cesto zares malenkost. Zakaj nam pa tudi te malenkosti nočete dati? Ali mislite, da je bolje, če nič ne dobimo, kakor da bi malenkost prejeli? Za razširjenje grgarske ceste je cestni odbor v seji 7. nov. 1881. dovolil 400 gld., ki so se tekoče leto na davkih pobirali. Občini Grgar in Čepovan plačujeta blizu dve taki vsoti cestnega davka na leto in stranske občine v 2. in 3. razredu menda tudi dodajo še kak groš v ta namen. Cestni davek v 1. razredu znaša za leto 1883. 2700 navadnega davka. Ali je tudi to malenkost?

Vložili smo do crkvenega oskrbnitstva pismeno prošnjo. Zakaj? Vi hočete, naj crkveno oskrbnitstvo še pismeno potrdi, da je zemljišče prodalo, ko je uže dovolilo, da ste je s kolci odmejili. Kadar oddaste sod vina kupcu na voz, ali mu dodaste še pismeno zagotovilo, da ste mu vino prodali? Menda le vi tirate pismo, ali pa evenk od kupca. Vi ste torej edina ovira, ki še vedno stiska grgarsko cesto. Vi edini ste odgovorni za vse neljube pripetljaje, ki se bodo še godili v oni soteski.

Vaš dopis, g. cestni odbornik! kaže, da je izvrševalna moč za malenkostno delo pred Grgarjem še

vedno v Vaših rokah. Pojdite toraj v Grgar — vsaj veste, da pot ne bo zastoj — ter začnite delo, dokler je zima krapna, predno se njive obdelajo, ali pa v odseku naredite prestor drugemu odborniku, ki prevzame Vaš nalog ter cesto razširi. V obojnem slučaju Vam bo hvaležen Vaš

Kinzov.

V Štjaku, 20. dec. — (Vinski kupci, občinski predstojniki pozor!) Od raznih krajev prihajajo neprijetne, za vinorejca uzmerniljive vesti o vedno slabem kreditu vina.

Nek gospod z Dolenskega mi je pravil, da v poštenih dolenskih gostilnicah se le redko toči ogrsko in hrvaško vino, ker pošten pivca, ki je vajen dobri kapljici iz domačih goric, še imena ne more slišati takih vin, ki niso s tretje, ampak neposredno iz kleti. To čast in to priljubljenost so pridobili ogrskim in hrvaškim vinom nepošteni ponarejevalci in pačitelji vina. Ogrski in hrvaški vinorejci zaostaja pogosto z davki; zato ga obiskuje eksekutor, ki mu žuga odgnati zadnji rep, ki se nahaja v hlevu. Eksekutorjev zvesti spremljevalec je usmiljen jid, ki daje kmetom in vinorejcem potrebni denar, da se vsaj za takrat znebijo neljubega gosta. Jid hoče biti svojega denara gotov in več ko gotov; zato si dá odkazat v nogradu prostor, na katerem bo on trgal za posojeni denar, ali pa si izgovori množino grozdja, katero mu mora vinorejec odrajtati za prejeti denar. Tako kupi jid grozdje, ko je še v zarodu; vinorejca ostane trud in pot, okopavanje in privezovanje, zreli sad je judov, ki ga je kupil za 50 do 80 Ojg pod ceno. Iz 100 hl. mošta napravi prebrisan jid 300 hl. najboljšega (?) ogrskega vina, ki ga razpošilja križem sveta. Dolencu tako najboljšo ogrsko ali hrvaško vino ne ugaja; ako mu je priložno, stopi rajši sam k poštemu ogrskemu ali hrvaškemu kmetu in kupi od njega kapljico, o kateri vé vsaj to, da je rastla na trti, katero je Bog dal.

V naših krajih nimamo takih domačih dobrotnikov v sili in vendar peša kredit našemu vinu. Vemo, kako čistan je bil kraški teran še pred malo leti; v Trstu, v Gorici in drugod služil je celo bolnikom kot pravo krepilo. Zato mu je bila cena tako visoka, da si je marsikateri Kraševac precej pomnožil svoj imovino prav s teranom. Sedaj je teran z ozirom na letine tisti, kakor prej, a cena mu je tako padla, da se vjema s ceno vipavskih vin. Kod je prišla ta hitra, žalostna sprememba? O tem je govoril že minola leta nek dopisnik v „Soči“ in g. Povše, vodja deželne kmetijske šole v Gorici, je nasvetoval zdatno sredstvo, s katerim bi se prišlo temu propadu v okom. Ali njegov glas ni našel zaželenega odmeva; njegovo biserno seme je padlo na trdo skalo, ki je sestavljena iz nezrelosti, zaspanosti in koristolovja. Naj bi se naši vinorejci zdramili vsaj zdaj, ko vidijo in čutijo lastno škodo, in naj bi se bolj zanimali za ukovite nasvete.

Vi pa, občinski predstojniki vinskih krajev, pazite z vso ostrojtjo, da se te izrodi pri vas kak domač pačitelj, ki bi prodajal vodo iz vodnjaka namesto poštemega domačega vina. Od vaše pozornosti je odvisna sreča občinarjev, ki so vam ob času volitve zaupljivo izročili gospodarstvo in skrb za občino. Prigledajte zvestobo, ko ste sprejeli ta častni posel; zato ste tudi odgovorni za vsako nezgodo, ki bi utegnila zadeti vaše volilce po vaši krivdi.

Pazite tudi na prekupčevalce z vinom. Zvedel sem, da nekateri prekupčevalci izpod Čavna odsvetujejo Kranjcem, osobito Notranjcem, naj ne hodijo kupovat vina v ta ali oni kraj, ker je slabo, podobno kisu itd. Naj bi bilo, ako bi govorili po vesti; ali taki prekupčevalci zabajajo sami v one kraje, katerih druga po svoji misli ne smejo priporočati, in kupujejo vino dober kup, ker se drugi kupci v take kraje ne upajo.

Osebnost sem videl prekupčevalca, ki je kupoval v goratem kraju najslabše vino po 9 do 10 gl. hektoliter. To je zmešal z domačim ter ga je prodajal Notranjcem po 18 do 20 gold. hl. pod imenom vipavskega vina, vina iz Planine itd. Nek vinski prekupčevalc iz vipavske doline je opozoril gostilničarja v Logatecu, naj ne hodi v Štjaku po vino, ker tam je sam „jesih“ itd. Toda dotičnik se ni dal pregovoriti; prišel je osebnost pokušat „jesih“ ter si ga je nenudoma kupil cel voz. Prepričal se je v mnogih kletih o izredni naši kapljici, ki gre sedaj po 15-17 1/2 gl. hl. Minolo poletje je šlo tudi po 24 gl. hl. Naša vina imajo namreč to lastnost, da so tudi poleti brez vsake nevarnosti in da se po več let prav dobro obdržé. Naši vihovci vina dobro kuhajo, kakor Kraševci svoj teran. Zato nas vinski kupci, osobito iz Notranjskega, prav radi skoz celo leto obiskujejo.

Vinski kupci in gostilničarji, popustite prekupčevalce, pri katerih ste se kedaj spekli, in potrudite se sami na lice kraja; dasi je pot draga, bote vendar boljše izhajali, ko če vam bodo prekupčevalci doočevali ceno in blago. Tako se obvarujete, da ne bote dobivali zameti namesto čistega vina iz dotičnega kraja; gosti bodo z vašo pestrežbo zadovoljni in bodo radi zahajali k vam. Drugače sami sebi pripravljate nesrečo in — propad. Hribovec.

Iz Bolca, decembra, 1882. — Pred nekoliko časom pobirala sta dva občinska obhodnika po prijaznem našem trgu milodare za poplavljenega Tirolca. Inela sta sabo od c. k. okr. glavarstva županstvu poslano okrožnico, sestavljeno v slovenskem jeziku. — (Šlo je za denar, za mile darove, in pri taki priložnosti pride celo slovenski jezik na dan, ki sicer zapuščen leži v uradnih in v kakem oddaljenem kotu.) Ko pride ta moža z omenjeno slovensko okrožnico v tukajšnju davkarijo ter jo predložita g. kontrolorju, se ta, mlad gospod, nad njima precej grdo zadere rekoč: „osa ghi eredi, che siamo tutti sciavi qui? Chi capisce queste cose?“ S temi besedami odpravi g. kontrolor Vidali obhodnika od s. b.

Po gosp. davkarju na netaktno ravnanje opozorjen se skesa ali pa morda se zboji, ker je stvar prihajala od vlade, pokiče torej obhodnika nazaj ter se usmili ubogih Tirolcev. Če smejo v čisto slovenskih krajih službujoči c. k. uradniki kazati tako miznjo in tako zagrizeno sovraštvo proti slovenskemu jeziku, ni čudo, da se držejo tudi uradniški hlapci, kakor je prav bolške davkarje hlapec Pahor, mihi naš materni jezik grditi z „Sausprache“.

Izpod Kraške gore, 12. decembra. — Sprejmi draga „Soča“ v tvoj predalec par vrstic ter naznani svetu čudo, katero bi se po pravici smelo imenovati, ne vem kako. — Nekaj nad tri leta sem je už odkar lovi nekov žid (jud), ki nosi ime gospod H. S., iz Gorice na svoje hlanice, kolikor se da, ubožnejše in male posestnike s tem, da jim v revah in bedah posojuje denar na visoke obresti; namreč po 5 do 10 gl. na mesec od sto. Najel si je bil v to svrhu tudi pomagata A. J. iz Vrtojbe. Ti dve dobri duši sti uže mnogo ubožnejših posestnikov do krvi izsesali na rob propada pognali. Zdaj pa, ko so se jeli nekateri dolžniki ustavljati plačilu vsled „oderuške postav“, zbal se je g. S., da ne pride c. k. okrožni sodnji v pest; zato si je najel pomagata tam v beli Ljubljani, nekoga gospoda L. C. L. Le ta je šel g. 4. S. na roko s tem, da mu menjice, ne domicilirane, nareja izplačljive v Ljubljani. Takó bo imela zdaj ljubljanska kupčijska sodnja mnogo posla, ko bode iztirjevala menjice goriških dolžnikov. Pa to ne pojde takó gladko!

Danes je nekdo poslal ovadbo sl. c. k. okrožni sodnji v Gorizi, da začne postavno preiskavo zaradi oderušstva proti gospodu H. S. iz Gorice, proti njegovemu pomagatu A. J. iz Vrtojbe, proti gospodu L. C. L. v Ljubljani. Radovedni smo o izidu. Prav bi bilo, da bi visoka c. k. vlada stopila na prste tuj družbi ter uničila vsako tako dejanje. Slovenci, varujte se takih očetov ubogih!

Pedkraškogorski.

Iz Trsta, 20. decembra. — Predrzni begun Viljem Oberdank, ki je hotel ob cesarjevem prihodu v Trst delati zmešnjave in metati bombe, je bil danes zajtura ob 7. uri obešen na vislice. Včeraj ob 10. uri predpoludne so mu prebrali smrtno obsodbo, ki je bila od više vojaške oblasti potrjena. Ko so mu brali obsodbo, je s prsti bobnal po mizi, in ko so mu jo prebrali, je namignil z rameni in se je obrnil. Hitro potem so mu dali dva vojaka stražnika z nabito puško, ki sta bila razpostavljena v njegovi celici na vsak svojem mestu. Tudi zunaj pred oknom, na dvorišču vojaške kosarne je bil vojak na straži in konec dvorišča jih je bilo cel oddelek pripravljenih za vsak slučaj, ki so imeli nastavljene puške v štir piramide. Obsojenec se za vse to ni nič zmenil, ampak je povil eno cigareto za drugo in je spuščal dim vajakom, ki so bili na straži, v obraz. Imel je vojaško obleko tržaškega regimenta, od katerega je bil ubežal ob času vojske. Ko so mu rekli, da pride duhovnik, da mu prinese tolažbo, katero daje vera, se je zadril, da on nima ni Boga ni vere, da noče duhovnika. Proti duhovniku, se je sicer lepše obnašal, kakor pravijo nekateri, ali o verskih dolžnostih ni hotel nič vedeti in ostal je nespokorjen do smrti. Rabeljna so poklicali z Dunaja, ker v Trstu ga nimajo; z njim sta prišla dva pomočnika, katerih včeraj niso pustili iz kosarne, da bi se v mestu ne zgodili kakih neredi. Obsojenec je bil zaprt v kosarno, v mali celici ki je bila po noči razsvetljena, kakor čez dan. Vojaki stražniki v celici so se menjavali vsake pol ure. Zadnjo noč ni obsojenec nič spal; celo noč je hodil gor in dol po celici do 5. ure zajutra; o 5. uri je začel brati, potem je bil precej časa zamišljen. Med tem so zunaj na malem kosarnskem dvorišču zbivali vislice in vojaki so napolnili skorejo celo dvorišče, paobsojenec se za vse to ni nič zmenil. Vojakov je bilo komandiranih na dvorišče pol batalijona z nabitimi puškami in z bodali na njih. Obstopili so vislice od vseh krajev, da je bil samo na sredi prostor za oficirje. Ob 7. uri so pripeljali obsojenca pod vislice, so mu prebrali še enkrat obsodbo, so mu slekli vojaški plašč in suknjo, so mu zvezali roke s trto od spredej in čez šest minut je visel že mrtev na vislicah. Duhovnik je imel podučen in guljiv govor do pričujočih vojakov ter jim je stavil kot svarilen izglede obsojenca pred oč., ki je z malim začel in je prišel tako daleč, da je cesarja in Boga zatajil, da še na

smrtno uro se ni hotel spokoriti. Oboroženi vojaki so odšli in prišlo je polno družih vojakov iz radovednosti gledat nezvestega in kaznovanega tovarša. Čez pol ure so suli truplo z vislic in so je nesli v celico. Kjer je bil prej zaprt. Na večer so prepeljali truplo v vojaško bolnišnico, kjer so ga zdravniki rezali in pregledovali. Po noči so obsojenca pokopali na tržaškem pokopališču in so steptali zemljo na njegovem grobu, da se nič ne pozna, da je človek notre pokopan. — Pač svarilen izglede, kam pripelje človeka slaba tovaršija in zanemarjenje verskih dolžnostij.

Politični pregled.

V ponedeljek 18. t. m. je bila zadnja seja državnega zbora v tem letu. Poslanci so se razšli, da Božične praznike v krogih svojih družin in pri domačem ognjišču praznujejo. Kedaj se zopet snidejo, ni natanko znano; predsednik Smolka je obljubil, da prihodnjo sejo pismeno naznani. Pripoznati moramo, da so bili poslanci v tej kratki dobi državnozbornega delovanja prav marljivi. Obravnal se je načrt obrtnijske postave, katera je velicega pomena ter bode zadržala, da se ne bodo več posamezniki bogatili na škodo poštemega in delavnega malega obrtnika. Sprejet je bil tudi predlog glede pobiranja davkov za prve tri mesece l. 1883. Odobren in sprejet predlog za podaljšanje postave o krajnih železnicah, isto tako tudi vladni predlog za povišanje kredita za predarlsko železnico. Zbornica je obravnovala in sprejela načrt postave o nabiranju vojakov za l. 1883., dalje oni gledé izjemnega sodišča v južni Dalmaciji in še o več družih manj važnih zadevah. Poleg tega so pa poslanci še prav marljivo v odsekih delovali ter predložene načrte novih postav in družih zadev vestno preresetovali.

Navada je, da časniki različnih strank in volilci poprašujejo, kaj nam prinesejo poslanci za praznike domov? Gledé na kratko zasedanje ni letos to prašanje umestno, posebnih pridobitev tudi ne more pokazati noben poslanec in nobena skupina. Mi goriški Slovenci tudi težko pričakujemo odrešenika, kateri ne bo sovražil Slovencev. Vendar pa ker poznamo težko stanje Taafejevo in ker upamo, da se smemo zanašati na njegove besede, hočemo še dalje potrpljivo čakati ure odrešenja. Trpljenja smo vajeni.

Z ozirom na najvažnejše oddelke državnozbornega poslovanja v preteklem tednu nam je poročati, da se je vnela v finančnem odseku pri obravnavi proračuna za l. 1883. pri točki „dispozicijski zalog“ zanimljiva debata. Dr. Russ se je pritoževal namreč o „divjih“ napadih na ustavoverce po vladnih ali oficijoznih listih. Taafe ga je ostro zavrnil, da vladni listi take napade le odbijajo, da pa Russ in drugi vse liste vladne zavejo, kateri ne grde in ne napadajo vlade.

V petek je predložil grof Taafe dva načrta o državni podpori, po katerih se zahtevajo za Tirolsko 4 milijoni, za Koroško pa poldrugij milijon gl. kot posojilo. Minister za poljedelstvo je predložil načrte postav o uporabi mladih delavcev in žensk, o dolgosti vsakdanjega dela in o nedeljskem počitku pri rudokopih. V istej seji sprejel se je tudi predlog o povišanji posojila za predarlsko železnico.

Naši poslanci so stavili dve interpelaciji do dotičnih ministrov v zadevi tržaških ribčev in narodne šole na Koroškem. Več o tem najdeš spredej v listu.

Tudi gosposka zbornica je imela par sej, v katerih pa ni bilo kaj važnih obravnjav. Le oni ustavoverni gospodje, ki so bili v odseku za uk, so iz odseka izstopili, ker so se prepričali, da vlada ne dopušča zavlečenja in uničenja načrta postave o ljudskih šolah s tem, da se niso hoteli gosposke onega dela poprijeti, temveč da ima resno voljo to v zbornici poslancev že lani sprejeto postavo istinito izpeljati. Nova volitev v ta odsek je prinesla vladni prijazno večino, manjšina ustavovercev noče tudi sedaj sodelovati.

V prenočišču za brezdomovnike na Dunaji, t. j. za take, kateri nemajo nikder svojega prenočišča, nastal je bil prejšnji teden nevaren upor. Prenočniki, ki so navadno ljudje najnižje